

Pridobitev, ki odpira nove perspektive

V sredo, 7. t. m., je potekel rok, v katerem bi osrednja rimska vlada lahko ponovno zavrnila deželni zakon, ki našo zamejsko narodno skupnost imenuje z njenim prvim imenom. Ker rimska vlada tokrat ni zanikala zakonitosti omenjenega deželnega zakona v predpisanem roku 15 dni od njegove odobritve, pomeni, da je postal polno veljaven. Prva posledica tega je, da je naša narodna manjšina ponehala biti v deželni zakonodaji »skupnost, ki je nosilka posebnih interesov«, kot je bila do danes, temveč da je tudi formalno pravno priznan njen obstoj.

Dokončna potrditev tega zakona je vsekar pomembna pridobitev za vso slovensko manjšino v Italiji in hkrati viden uspeh vztrajnih prizadevanj Slovenske skupnosti, ki je po svojem predstavniku v deželnem svetu, dr. Dragu Stoki, prva sprožila razpravo o tem važnem vprašanju ter znala svoj boj tudi izpeljati do srečnega zaključka.

Kot je znano, je ob zakonskem predlogu poslanca Stoke dvakrat nastala v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine obširna razprava, med katero so morale vse politične skupine zavzeti jasna stališča o manjšinski problematiki, brez slepomišljenja in cenenege besedičenja. Ti razpravi sta dejansko bili preizkuseni kamen zlasti za tiste politične sile, ki imajo v naši deželi največjo odgovodnost, kajti od njihovega zadržanja je bilo odvisno, če jim Slovenci v Italiji lahko verjamemo, ko trdijo, da se v njihovih vrstah nadaljuje proces vzpostavljanja novih, pravičnih odnosov do slovenskega dela prebivalstva, ki naj predstavlja element bogatejša celotne družbe in ne bo več neko nujno zlo, s katerim je treba torej tudi ustrezno ravnati.

Reči moramo, da so levosredinske politične stranke — kajti prav te imamo v mislih — ob tej priložnosti izpolnile pričakovanja, saj so odločilno pripomogle, da je Stokov zakonski predlog dobil dokončno veljavo. Širšega političnega stališča je to za Slovensko skupnost in sploh za demokratične Slovence dogodek, ki opravičuje njihovo sodelovanje z levo sredino, oziroma napore, da se s skupnimi močmi pristopa k reševanju in urejevanju manjšinskih in vseh drugih problemov.

Kakor z zadovoljstvom beležimo potrditev tega deželnega zakona, tako si tudi ne delamo utvar, da bi odslej vse gladko teklo pri nadaljnjih prizadevanjih za polno priznavanje in uveljavljanje naših pravic in za zaščito naših splošnih koristi. Sedanja pridobitev nas mora le opogumiti, da je treba pri začetnem delu vztrajati, to delo še bolj poglobiti in okrepiti, kajti samo na ta način bo pravkar potrjeni deželni zakon odpiral nove perspektive za naše slovensko ljudstvo v Italiji in tudi za vse prebivalstvo v deželi Furlanije - Julijski krajini.

D. L.

NEGOTOVA BODOČNOST NA BLIŽNJEM VZHODU

Na vseh koncih sveta ugibljejo, kaj bo prinesla bodočnost na Bližnjem vzhodu. Ali se bo Nasserjeva smrt poznala v bodočem dogajanju? Tega ni lahko reči, vendar marsikaj kaže, da bo imela važne posledice.

Arabski svet je izgubil z Nasserjem človeka, ki sicer ni imel velikih državiških odlik (umerjenosti, treznosti, čuta za realnost, premissljenosti, jasnega cilja in smisla za kompromise), bil pa je tip privlačnega voditelja, kot nekritičnim množicam ugaja: z impozantnim pojavom in nastopom, z ostro izoblikovanim profilom, dober govornik; fraze so se zdele v njegovih ustih skoro dotakljiva stvarnost. Znal je navdušiti množice in jih usmeriti tja, kamor je hotel. Obdajal ga je skoro magični fluid totalitarne voditelja, ki vse ve in zna in kateremu lahko narod slepo zaupa.

Edino Nasser je lahko navdušil revne egiptovske mase za brezupno in nesmiselno vojno, s katero je hotel uničiti Izrael, ki ga je občutil kot trn v arabskem telesu. Edino on s svojo magično privlačnostjo je lahko tudi po porazu ostal na oblasti, dočim bi bil za vsakogar drugega pomeniti tak poraz, kot so ga doživeli Egipčani v šestdnevni vojni l. 1967, konec politične kariere in morda sod-

ni proces. In edino Nasser je lahko prepričal Egipčane, da je izguba Sueškega prekopa malenkost, čeprav je na mah napravila iz Egipta mrtev kot v svetovnem prometu, medtem ko je prej obvladoval eno najvažnejših svetovnih vodnih poti in mirno kasiral od nje stotine milijonov dolarjev.

Trojka, ki si bo zdaj verjetno delila oblast v Egiptu — El Sadat, Aly Sabri in Goma — ne bo mogla začarati egiptovskih mas; kot jih je znal diktator Nasser. Ljudje bodo verjetno začeli razmišljati in dvomiti, če je politika brezobzirnih konfliktov in nepustljivosti res najboljša. In začeli se bodo zavedati lastnih problemov. Narodni dohodek v Egiptu je med najnižjimi na svetu in še ta ni pravično razdeljen. Razredne razlike so velikanske. Peščici bogatih stoji nasproti 20 milijonov bednih felahov, nepismenih in bosih. Ta stvarnost bo hočeš nočeš prišla do izraza, prej ali slej, ko ne bo več Nasserja, ki bi jo zakril s svojo magično frazeologijo. Egipci, ki je ostal nekje v srednjem veku, v času verskih in rasnih vojn, se bo začel dramiti v sedanost. In to bo preneslo konflikte navznoter, kar pa bo verjetno zmanjšalo napetost navzven in olajšalo mirno, politično rešitev arabsko-izraelskega spora.

Vlada Willyja Brandta je v nevarnosti

Zahodnonemški kancler Willy Brandt razpolaga v parlamentu s šibko večino 12 glasov in to večino mu zagotavlja podpora liberalne stranke, kajti Brandtova socialno-demokratska stranka je pri volitvah dobila manj glasov kot krščansko-demokratska stranka. Zdaj pa je Brandtova vlada v nevarnosti, da bo večino v parlamentu in v Nemčiji bi bile potrebne nove parlamentarne volitve, ki bi mogle spraviti nazaj na oblast krščanske demokrate. S tem pa bi se zamajala vsa Brandtova politika sporazumevanja s Sovjetsko zvezo. Kriza Brandtove vlade bi lahko torej imela velikanske posledice za mednarodni politični položaj, h kateremu je ravno nedavno sklenjena nemško-sovjetska pogodba, s katero sta se obe državi odrekli sili v medsebojnih odnosih, prispevala važen element pomirjenja.

Zakaj se je znašla Brandtova vlada ve nevarnosti, da izgubi večino v parlamentu? Ker je prišlo do razkola v liberalni stranki. Desna skupina v stranki, ki si je nadela ime »Nacionalno-liberalna akcija«, je te dni nanzanila, da se bo formirala v posebno stranko. Skupino vodi poslanec Siegfried Zoglmann. Ni še znano, koliko poslancev liberalne stranke se bo priključilo tej skupini, vendar pa se zna zgoditi, da bi Brandtu zmanjkalo trdne opore v parlamentu in da bi mo-

ral razpisati nove volitve. Najnovejše sondiranje specializiranih institutov, med volivci so pokazala, da bi pri novih volitvah liberalci verjetno še bolj nazadovali, kot se je to zgodilo pri zadnjih volitvah, in da sploh ne bi dosegli 5 odst. glasov. S tem pa bi bili sploh izključeni iz parlamenta, ker nemški volivni zakon določa, da so zastopane v parlamentu samo tiste stranke, ki dosežejo pri volitvah vsaj 5 odst. glasov. Tako bi se znašli nasproti samo socialno-demokratska in krščansko-demokratska stranka in v tem primeru je verjetno, da bi dobili večino krščanski demokrati. Brandt bi moral spet v opozicijo ali pa bi bil prisiljen sprejeti koalicijo s krščanskimi demokrati. Kot znano, je v Nemčiji do zadnjih volitev že vladala taka koalicija, ob kateri pa praktično zmanjka opozicije, kar je že negativno vplivalo na nemško politično življenje in bi gotovo vplivalo tudi v bodoče. V Nemčiji bi tako obveljal sistem dveh političnih strank, a brez tistih pozitivnih elementov, ki jih ima tak sistem zaradi dolge tradicije v Združenih državah. Dvostrankarski sistem bi nudil premalo možnosti razmaha evropski razgibanosti duhov, ki je značilna tudi za povojno Nemčijo, in bi pospeševal nastajanje takoiimenovane zunajparlamentarne opozicije, to je oblikova-

(Nadalj. na 8. strani)

Čudijo se, da domovina njihovi staršev ni revna

Tudi letošnje poletje je obiskalo Evropo veliko starih izseljencev, pa tudi njihovih otrok ali vnukov, da bi spoznali domovino svojih staršev. Med temi sta bila tudi **Bernard Borsnič** in njegova hčerka **Eloisa**. Bernard Borsnič, ki je še zdaj orjak zdrave polti in bistrih modrih oči, prekipevajoč od dobre vlje in življenjske sile, se je leta 1926 odselil iz Gorice v Argentino in si tam ustvaril dom in družino. V tem času je le dvakrat obiskal brata Egidija v Gorici, pred sedmimi leti in letos, in ženine sorodnike v Furlaniji. Kljub temu, da je že tako dolgo v Argentini, pa rad in dobro govori slovensko in svoj slovenski rod izdaja na prvi pogled.

Pripovedoval nam je, kako je kot mlad zidar delal po Goriškem in v Postojni. Bili so trdi časi. Kadar so delali v drugem kraju, so spali po senu. Da pa je moral biti »fejst« in vesel fant, priljubljen pri dekletih, dokazuje dejstvo, da ga goriške branjevke na trgu še zdaj niso pozabile in če se je med svojim obiskom le prikazal na trgu, so ga že klicale in ga obložile s sadjem in zelenjavo.

»Nisem mu verjela, da mu dajo vse zastonj, pa sem šla z njim na trg in videla, da je res,« nam je smeje pripovedovala njegova simpatična hčerka Eloisa, ki je zaposlena kot kartografinja pri Argentinskem avtomobilskem klubu v Buenos Airesu in zraven, kot »hobby«, študira še medicino. Povedala nam je tudi, da jo je spremljala na potovanju njena prijateljica Ani Taučar iz Dutovelj in da sta bila z očetom povabljeni na neko svatbo v Dutovljah, kjer je bilo nad vse veselo in prijetno.

»Prepevali smo, da je bilo kaj,« je ves nasmejan in zadovoljen pripomnil oče.

Eloiso smo vprašali o njenih vtisih o Evropi in zlasti o domovini njenega očeta. Eloisa je namreč prvič v Evropi in zato nas je zanimalo, kak vtis napravi življenje na naši celini na mladega človeka, ki je prvič prišel z njim v dotik.

»Najbolj me je začudilo to, da je Evropa tako bogata,« je rekla.

»Kako to, da se temu čudite?«

»Od svojih staršev, pa tudi od drugih priseljencev mi mladi vedno slišimo, kako so v Evropi težko živeli in kako trd je bil boj za obstanek. Tako sem si tudi jaz predstavljala Evropo na splošno in domovino mojih staršev še posebej revno. V resnici pa sem odkrila, da vlada tod blaginja.«

»A šele zadnjih deset let,« je pristavil oče.

»Sele pred desetimi leti je "eksplozirala" blaginja. Prej ni bilo tako.«

Nekaj časa smo razpravljali o tem, kaj je povzročilo tak razmah blaginje. V Evropi v zadnjem desetletju, nato se je pogovor spet vrnil na dekletove vtise o Evropi. Vprašali smo, kje ji je najbolj ugajalo.

»V Gorici, v mestu mojega očeta,« je rekla. »Zanimivo zame je predvsem to, da je tu vse tako blizu skupaj: morje in gore, ravnina in holmi z vinogradi. Pri nas v Argentini je vse tako daleč. Daleč imamo do morja, daleč do planin, več kot tisoč kilometrov.« Vendar ima tudi Argentina lepe gore in vse mogoče klime, od vroče do polarne, le da je vse tako daleč narazen. Gore, zlasti na meji s Čilom, okrog Bariloche, so očarljive, je pripovedovala. Tam vlada velika samota. Človek lahko potuje ure in ure po planinah, pa ne naleti na človeka. Vendar je lepo. Tudi v Patagoniji in na Ognjeni zemlji —

rekla je Tierra del Fuego — so visoke gore, ki pa so bolj veličastne kot prikupne.

V Evropi se čudi tudi tonu poročanja v dnevnem tisku. Ton poročil in reportaž v argentinskih in sploh južnoameriških listih je bolj stvaren, poročevalski, je povedala, medtem ko se ji zdi pisanje zlasti v italijanskih dnevnikih bolj barvito, prijaznejše, bolj zainteresirano na ljudeh in dogodkih.

Težko razumljiva pa ji je velika razlika med ljudmi v Evropi, kar zadeva njihovo miselnost in odnos do življenja. Mnogi so zelo moderni, naletela pa je tudi na ljudi s čudno starinsko miselnostjo. Tako je med drugimi spoznala neko poročeno žensko v Furlaniji, ki je kljub temu, da je stara šele 34 let in da je lepa, govorila tako, kakor da je mladost že davno za njo, in se tudi tako obnašala. Mož in otroci ter skrb zanje pomenijo zanjo, da je njene mladosti konec. Temu se dekleta iz Buenos Airesa ne more prečuditi. Kako je to mogoče? Saj 34 let, to so vendar za vsako žensko še najlepša leta. Na ljudi s tako miselnostjo je naletela še marsikje v

(dalje na 3. strani)

Upadanje izobrazbe v Sloveniji

6. in 7. številka revije »Teorija in praksa« se ukvarja z nekaterimi zelo perečimi problemi v Sloveniji; eden najhujših je splošno upadanje izobrazbe, od osnovne (s čimer se je revija ukvarjala v več prejšnjih številkah), do visokošolske, o čemer piše v tej številki Aleksandra Kornhauser.

V svoji razpravi »Kadrovska sestava našega visokošolskega sistema« opozarja na upadanje visokošolske izobrazbe in hitrega nazadovanja v primerjavi z razmerami drugod v Evropi. Kornhauserjeva navaja, da študira v Angliji sicer približno enak odstotek mladine med 18. in 22. letom na univerzah kot v Sloveniji, s čimer se nekateri v Sloveniji tolažijo, češ saj potem razmere pri nas niso tako slabe. Toda v Angliji je ostrejša selekcija pred vpisom na univerzo in obstajajo bistveno večje možnosti za kvalitetni študij na univerzah, ker delajo profesorji z manjšimi skupinami študentov. V Angliji diplomira povprečno več kot dvakrat večji odstotek študentov kot v Sloveniji. »Tudi primerjave vključevanja mlade generacije v visokošolski študij po republikah v jugoslovanskem okviru kažejo, da Slovenija precej zaostaja ne le po številu vpisanih, ampak še bolj po realnejšem številu diplomiranih. Njegov zadnjega mesta med republikami — more opravičiti niti sklicevati na kvaliteto diplomantov — piše Kornhauserjeva — kajti

tudi slovenske statistične primerjave kažejo, da se naš odstotek kadra z visoko izobrazbo, preračunan glede na število prebivavcev ali pa na število zaposlenih, stalno in nezadržno zmanjšuje (v petih letih za eno petino).« Avtorica opozarja potem na kritično stanje zaradi premajhnega števila visokošolskih profesorjev v Sloveniji. Tudi to je krivo nazadovanja visokošolske izobrazbe v Sloveniji, pripominja. »Vse ocene kažejo, da ima vsaj 15 odstotkov mlade generacije v Sloveniji visoko nadpovprečne intelektualne sposobnosti, da pa tretjina teh mladih ljudi ne doseže niti srednje šole.« Ta razprava Kornhauserjeve bi morala vzbuditi skrb v vseh tistih, ki jim je pri srcu bodočnost slovenskega naroda kot celote.

— o —

PREJELI SMO

POSVETITEV SLOVENSKE KAPELE V AMERIŠKEM NARODNEM SVETIŠČU V WASHINGTONU

V sporazumu z vodstvom ameriškega narodnega svetišča Brezmadežnega spočetja v Washingtonu odbor Sklada za slovensko kapelo obvešča, da bo spominska slovenska kapela, posvečena Mariji Pomagaj z Brezij, dograjena verjetno že prihodnjega leta. Slovesna posvetitev kapele v spomin na dvanajst sto let krščanske vere in kulture Slovencev v dneih 13. do 15. avgusta 1971, na praznik Marijinega Vnebovzetja.

Upamo, da bo to zgodnje oznanilo omogočilo, da se bo te svetovne počastitve slovenskega krščanskega izročila — ki bo simbolizirano v spominski slovenski kapeli v ameriškem narodnem svetišču v Washingtonu — poleg ameriških Slovencev udeležilo tudi večje število romarjev iz domačih slovenskih dežel in drugih delov sveta.

Podrobnejša obvestila o programu in organizaciji posvetitvenih slovesnosti ter navodila glede prijav in priprav za udeležbo bodo sledila.

V Clevelandu, Ohio, 2. avgusta 1970.

Za odbor Sklada za slovensko kapelo:

Antonija Turek - predsednica

Slovenske ženske zveze v Ameriki

Jožef J. Nemanich - predsednik

Ameriške slovenske katoliške jednote

CMD se je preimenovalo v Slovensko duhovniško društvo

30. septembra je bil v klubu poslancev v Ljubljani osmi občni zbor Ciril-Methodijskega društva katoliških duhovnikov SR Slovenije. Kot gostje so se ga udeležili zastopniki nekaterih drugih duhovniških društev iz drugih republik Jugoslavije. Zborovalce pa sta med drugimi pozdravila član predsedstva republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Franc Kimovec - Žiga in predsednik republiške komisije za verska vprašanja Pavle Bojc.

Na občnem zboru so ponovno naglasili, da skuša društvo pospeševati medsebojno razumevanje in zaupanje vseh ljudi kljub različ-

nim svetovnim nazorom in ustvarjati pogoje za uspešen dialog Cerkve s sodobnim svetom v duhu koncilске konstitucije o Cerkvi v sedanjem svetu. S tem želi društvo »pomagati Cerkvi pri uresničevanju njenega evangeljskega poslanstva, pa tudi samoupravni družbi v njenem prizadevanju za oblikovanje humanih nadčloveških odnosov.«

Na občnem zboru so duhovniki tudi sklenili, da se naj njihovo društvo odslej imenuje Slovensko duhovniško društvo. Za predsednika društva s tem novim, bolj simpatičnim imenom je bil izvoljen dr. Stanko Cajnkark.

Naši pogledi

Zlasti mladi duhovi se vedno bolj zavedajo, kakšna odgovornost in kakšna teža je

življenje vredno življenja

Biti človek. Ostati pristen v svoji sferi. nenehnega nastajanja, živeti v polnosti svoje zgodovinske enkratnosti, doumeti razsežnost človeškega iskanja: po teh stopnjah se že stoaletja poskuša Hamletov dvom, tisto fatalno osnovno Shakespearovo vprašanje, ki menda že za avtorja ni bilo zgolj dilema ampak krepka in odločna zaveza vztrajanja, vztrajanja namreč »tistega« oz. »nekoga« v pošastnem plesu življenja in smrti.

In danes morda bolj kot kdaj poprej se je svetovno dogajanje, zlasti v duhovni dimenziji, zavrtelo okrog tistega nekega posameznika, skozi katerega so se že od vedno rinili eksistenčni konflikti, duhovni prepipi in odsevi svetovnih tragedij. Ta prebujeni pobožanstveni jaz se zdaj negotovo ozira po življenjskih pretresih, češ, ali je ali še ni prišel njegov čas. Tako, ni da je to nekaj tako novega, morda revolucionarnega, dejstvo pa je, da smo taki, take so nas formirale pretekle dobe, dobe namreč, ko nismo verjeli apostolom duhovnih perspektiv. Prav nam je, če se moramo danes ponižujoče, živčno in negotovo spraševati pred kolesjem dovršene mehanike, ali smo sploh lahko to, kar hočemo biti; ali ni morda nekje predrzno v dobi nadzvočnih poletov in atomskih reakcij siliti v ospredje človeka, ki je gol in morda celo nepomemben delček v rotacijah neskončnih svetov.

Kljub vsej tej mogočnosti bioloških sfer pa se reflektor človeštva vedno jasneje obrača na človeka, danes bolj ko včeraj in jutri, upajmo, bolj ko danes. Vsi tisti pa, ki pritiskamo na vrtilne vzmeti tega reflektorja, smo odgovorni, da pod njegovo lučjo zaigramo pristen lik bitja, ki se razlikuje od ostalih v biosferi, in sicer zato ker je **humanus** in to

Mladina bi morala usekati po plesnobi in začeti po svoje; skleroza in previdnost nista zanjo.

b. pahor

zavestno in prizadeto, pošteno in svobodno. Z drugo besedo, gre za usodno igro, za preslajljivo izbiro, gre za življenje vredno življenja, gre za odgovornost, ki nas potem veže dan za dnem, hip za hipom do konca, če kdo meni, da je ob zatonu življenja vsega konec, ali pa do konca, za tistega, ki mu Omega predstavlja konvergenčno točko naše duhovno-verske rasti in dozorevanja.

Naj po teh splošnih ugotovitvah navedem par primerov, ki vznemirjajo našo sedanjost? Zdi se mi, da bi bilo to, sredi naše na dogajanjih tako bogate stvarnosti sploh nepotrebno. Kljub temu bom povzel nekaj misli, ki jih je letos poleti podal Jožko Lukeš na tržaškem radiu. Problemi so živi, boleči in pretresljivi; in posegajo v srčiko mladinskih življenjskih pretresov: Nasproti hippijem, katerih ekstravagantno oblačenje in obnašanje je mnogokrat samo formalen zunanji odpor proti družbi, ki jo negirajo, uživajo pa vse njene dobrine, se vozarijo z avtomobili svojih očetov in uživajo mamila, spoštujem mladino, ki se zaresno in aktivno zoperstavlja vojni, socialni neenakosti, izkoriščanju, razizmu, zlasti pa proti zaostalosti in lakoti v svetu. Ne da bi trenili z očesom, menjujemo avtomobile kot obleke in kravate in iščemo vse bolj prefinjena ugodja, pri tem pa pozabljamo na tiste, ki nimajo najbolj nujnega za življenje. Kakšna je torej naša morala, kakšno je to naše politično prepričanje, te naše ideje, kakšna je naša vera. Ali ne lažemo sebi in drugim v obraz?

Lukeš je tu postavil v dvom prav vse, kar smo in v čemer smo, moj jaz in moj nezaj. Ne samo, da je to lahko storil; ker je pošten, se je moral vprašati tudi o morali, tudi o idejah, tudi o veri. Od tu naprej pa mora vsakdo izmed nas odločiti, danes in jutri in vedno, pri samem sebi in v zvezi z družbo, v kateri živi, kaj mu je storiti, kateri je njegov prostor, kakšen naj bo njegov odgovor trenutek za trenutkom glasu časa in glasu vesti.

igor

Na tem prostoru, ki nam ga je dalo na razpolago uredništvo Novega lista, kateremu se za uslugo zahvaljujemo, bomo skušali nekateri iz Skupine Mladih pošteno in odkrito prikazati naše odnose in poglede do vseh raznih aspektov življenja, tako političnega, kulturnega, manjšinskega, ver-

skega in druge. Naša želja je tudi, da bi se oglašali za naše poglede, ali proti njim, v člankih ali v pismih tudi drugi prijatelji. Vsi imamo človečansko pravico do svobodnega mišljenja in izražanja in več kot je misli, bolj se problemi poglabljajo.

Mladinska Skupina

GLASBENA MATICA — TRST

V soboto, 17. oktobra, ob 21. uri

SOLISTIČNI KONCERT

ZLATA OGNJANOVIČ — sopran

BORIS ČAMPA — flavta

MARJAN LIPOVŠEK — klavir

Izvajali bodo skladbe Friedricha Velikega, Schuberta, Gumberta, Lipoška, Kogoja, Roussela, Caselle in Novaka.

Mala dvorana Kulturnega doma.

V Kulturnem domu v Trstu bo od 10. do 31. oktobra razstava NAŠA ZGODOVINA V POSTI DO POŽIGA NARODNEGA DOMA.

Razstavo je pripravil znani slovenski filatelista dr. Jurišević.

★

V torek, 13. t. m., ob 20.30 v Prosvetnem domu na OPČINAH

JAKA ŠTOKA

MOČ UNIFORME

GIUST O PROBLEMIH SLOVENSKE ŠOLE

Na seji deželnega sveta, ki je bila v torek, je odbornik za kulturo in šport Giust, odgovarjal na interpelacijo, ki jo je v zvezi z nerešenimi vprašanji slovenskega šolstva pred časom vložil svetovalec Slov. skupnosti dr. Štoka. Ta je namreč od deželne vlade med drugim zahteval, naj pri pristojnih rimskih oblasteh posreduje, da se končno uredijo določena vprašanja s področja slovenskega šolstva. Po dolgih letih — je dejal med drugim naš zastopnik — še niso bila z zakonom ustanovljena mesta didaktičnih ravnateljev za osnovne šole; in tudi stalnega mesta za nadzornika osnovnih šol kot tudi niso bili razpisani natečaji za usposobljenostne izpite za profesorje srednjih šol, kar je med drugim nezaslišana sindikalna krivica. Skrajni čas je — je zaključil Štoka —, da se končno polno začne izvajati šolski zakon iz leta 1961, ki predvideva za slovensko šolstvo natančne obveznosti, katere si že dolgo vrsto let ne izpolnjujejo v veliko škodo šole in šolnikov.

Odbornik Giust je v odgovoru na interpelacijo dejal, da deželna uprava sicer ni pristojna za šolska vprašanja, a je kljub temu posredovala pri pristojnih oblasteh v Rimu. Tako je pred kratkim na ministrstvu za šolstvo osebno posredoval predsednik deželne vlade Berzanti, ki je zahteval, naj se čimprej izdajo ukrepi, s katerimi se bodo uredili odprti problemi slovenske šole. Odbornik Giust je tudi obljubil nadaljnje zanimanje deželne uprave, kajti gre za probleme — je dejal — ki ne zanimajo samo Slovence, temveč celotno prebivalstvo v deželi.

CUDIJO SE, DA DOMOVINA NJIHOVIH STARŠEV NI REVNA

(Nadaljevanje z 2. strani)

Italiji in Furlaniji, manj pa v Sloveniji, kolikor je je videla (prišla je do Postojne). Slovenci in Slovenke se ji zdijo v tem pogledu modernejši.

Poleg Gorice ji je v Evropi najbolj ugaljal Rim. Tam bi hotela ostati dalje časa, da bi si lahko vse ogledala. Od večnega mesta je bila naravnost očarana. Bila sta z očetom tudi na Dunaju, kjer je videti mnogo lepega, toda mesto jo je utrudilo. Drugače pa je Avstrija vse kakor en sam park.

»In Slovenija?«

»Tudi tam je lepo, kolikor sem videla, a bolj preprosto.« Da bi bolje izrazila svoj vtis o Sloveniji, si je pomagala z izrazom "agreste".

O življenju v Argentini je povedala, da so ljudje v Buenos Airesu brezbrizni do političnega dogajanja. Ne brigajo jih spremembe vlad in drugi senzacionalni dogodki. Mesto živi mimo njih. Mladi ljudje se sestajajo in so prijatelji ne glede na svoj izvor. Med njenimi prijatelji so mladi Argentinci judovskega, španskega, italijanskega, japonskega in slovenskega rodu. Močno razvnete pa so politične strasti v nekaterih drugih mestih, zlasti v Rosariu. O Slovencih pravi, da jih je veliko v Buenos Airesu. Njihovo navzočnost je občutiti.

Ta teden se bo vrnila skupno s svojo prijateljico Ani iz Dutovelj spet v Argentino. Še prej pa bi rada z očetom obiskala San Marino. Želeli smo jima srečno pot in skorajšnje novo svidenje v naši stari in vedno novi Evropi.

Tržaškega

„Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo“

Na prodajnih mizah tržaških knjigarn se je pojavila knjiga v svetlomodrih pltnicah z naslovom »La cooperazione economica Italia-Jugoslavia« (Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo). Napisal jo je časnikiar in ekonomist **Egidij Vršaj**, založila pa revija »Mladika«.

Na več kot 300 straneh prinaša knjiga kopic materiala in podatkov, ki so neobhodno potrebni vsakemu italijanskemu gospodarstveniku, ki se zanima za gospodarsko sodelovanje z jugoslovanskimi podjetji, pa tudi tistim, ki mislijo na kakšno širše, meddržavno ali meddržavno sodelovanje. Iz te knjige lahko dobijo pregled nad celotno dinamiko, razvojnim procesom in sedanostjo jugoslovanskega gospodarstva. Knjiga pa bo prišla zelo prav tudi vsem drugim, ki se zanimajo za razvojne procese v Jugoslaviji in zlasti v jugoslovanskem gospodarstvu.

Vršaj je razdelil knjigo na večje število kratkih poglavij, ki glede na težavno, s številkami nabito snov — kar pa je seveda pri delu takega značaja nujno — zelo olajšujejo branje in nudijo jasnejši pregled nad celoto. Ta poglavja pa je razvrstil še v skupine pod posebnimi naslovi, kot na primer »Politično-ekonomski režim«, »Ekonomski sistem in planiranje«, »Denarna, kreditna in finančna politika«, »Narodni dohodek, industrija, poljedelstvo in terciarne dejavnosti«, »Življenjska raven« in tako naprej. Vse to pa je končno uredil v štiri osnovne dele: »Načrtovanje in samoupravljanje«, »Sistem zunanje trgovine«, »Gospodarska reforma leta 1965« in »Italijansko-jugoslovansko gospodarsko sodelovanje«. Vršaj se ne spušča v ideološke ali v sociološke analize jugoslovanskega sistema, ampak ga analizira in prikazuje ravno kot takšnega, to je z gospodarskega stališča, s stališča njegove učinkovitosti in sposobnosti za sodelovanje z inozemskimi gospodarstvi, zlasti pa z italijanskim.

V bistvu je ena glavnih — če ne sploh glavna — zasluga Vršajeve knjige v tem, da jasno in dokumentirano, z znanstveno vestnostjo prikazuje, kako je jugoslovanski gospodarski sistem premagoval in še premaguje ekonomski dogmatizem, v katerega ga je

pahnil stalinizem. Zato postaja hkrati zanimiv eksperiment socialističnega gospodarstva, ki ni vezano na toge dogme in je zato sposobno za razne oblike plodnega sodelovanja z drugimi gospodarstvi, posebno z italijanskim, s katerim se v mnogih pogledih dopolnjuje. Vršaj pa pri tem seveda ne sprepleta raznih protislovij in nedoslednosti, ki še vedno ovirajo jugoslovansko gospodarstvo in mu ne dovolijo polnega razmaha in učinkovitosti, kot na primer pretirana centralizacija, zaviranje terciarnih dejavnosti in birokratizem, pa tudi pomanjkanje kapitalov.

Razumljivo je, da posveča Vršaj v knjigi posebno pozornost slovenskemu gospodarstvu in gospodarski izmenjavi obeh obmejnih področij. Za vse tiste, ki so vključeni v gospodarsko izmenjavo med Italijo in Jugoslavijo ali se želijo vključiti vanjo, je ta knjiga odličen vodnik in priročnik. Očitati bi ji lahko samo to, da Vršaj podatkov ni zajemal vedno iz prvega vira, ampak včasih iz dnevnikov, in da se je vkradlo vanjo kljub vsej skrbnosti, ki je očitna, nekaj manjših tiskovnih napak.

Obsodba grde diskriminacije v Dolini

Na seji občinskega sveta v Dolini dne 1. t.m. so razpravljali o dogodku, ki je upravičeno vzbudil ogorčenje v naši javnosti. V zvezi z zaposlovanjem v tovarni Veliki motorji je namreč neki policist poizvedoval o politični pripadnosti ljudi, ki so vložili prošnje za zaposlitev.

O tem dogodku je na seji v Dolini govoril tudi svetovalec Slov. skupnosti dr. Tul, ki je dejal:

»Na seji občinskega sveta dne 12. avgusta t.l. je župan obvestil svetovalce o dogodku, o katerem je govor na današnji seji in zaradi katerega je naša skupina zahtevala sklicanje sveta, da protestira proti nedopustnemu policijskemu poizvedovanju o politični pripadnosti občanov, ki se želijo zaposliti pri Grandi Motorji. Sam vladni komisar dr. Cappellini je grajal to nedopustno dejanje policistov.

Toda danes že stojimo pred novim nezaljšanim dejstvom: okrog 30 mladeničev iz dolinske občine je napravilo prošnjo za sprejem na natečaj ANCLIFAP z namenom, da se zaposlijo v tovarni Grandi Motorji. Danes je ugotovljeno, da je od teh 30 bilo sprejetih le 6, kar pomeni 0,23 odst. predvidenega števila zaposlenih, ki bo, kot pravijo, 2600.

S tem se je zgodila velika krivica tukajšnjemu slovenskemu prebivalstvu, ki je za industrializacijo največ žrtvovalo, in se mora zato nemudoma popraviti.

Dr. Tul je na koncu pozval pristojne oblasti, da ustrezno nastopijo proti krogom, ki so dejansko odgovorni za omenjeno kršitev državljanjskih pravic in delavskega statuta; javnost in občane pa še posebej, naj odločno zavrnejo vse oblike dispriminacij in pritiskov velikega kapitala, ki dela v škodo naših delovnih ljudi.

Svetovalci Slov. skupnosti so glasovali za

NOVA SEZONA SG V TRSTU
Zastor na odru Kulturnega doma v Trstu se bo za Slovensko gledališče znova vzdignil, prvič v sezoni 1970-71, v soboto 10. t. m. ob 21. uri. Otvoritvena predstava bo hkrati tudi slavnostna proslava petindvajsetletnice neprekinjenega delovanja našega gledališča, ki je 2. decembra 1945 doživelo svojo drugo ustanovitev.

Delo, ki smo ga izbrali za proslavitev svojega praznika, je mogočna ljudska drama *Leva N. Tolstoja Moč teme*.

Režiser Moči teme je *Jože Babič*, mojstrski oblikovalec dolge vrste izjemnih uspehov našega gledališča, kot sodelavca pa sta mu ob strani kostumografinja *Anja Dolenc* in scenograf *Sveta Jovanovič*. Anisjo in Nikito igrata *Bogdana Bratuževa* in *Anton Petje*, kar je tudi njuna nastopna vloga v našem gledališču. V ostalih vlogah sodeluje ves igralski zbor, pomnožen s številnimi statisti.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

bo posvetil sobotni večer (10. oktobra) 50-letnici

KOROSKEGA PLEBISCITA

V nekaj diapozitivah bo eden članov prikazal lepoto zemlje in jezer, nato pa bo prof. *Maks Sah* govoril o zgodovinskih dogodkih tistih dni.

Začetek ob 19. uri.

protestno resolucijo odbora, potem ko so dosegli pomemben popravek.

— o —

+ DR. MIRKO LEGIŠA

Zadet od srčne kapi je v noči med ponedeljkom in torkom umrl dr. *Mirko Legiša*, konzorcialni živinozdravnik za občine Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor. Bil mu je 71 let.

Najbrž ni kraškega kmetovalca, ki bi ne poznal, cenil in spoštoval danes žal pokojnega dr. Legiša, saj je ta vse svoje življenje prebil na Krasu in kraškemu kmetu posvetil vse svoje velike strokovne sposobnosti. Pokojnik ni bil samo sposoben živinozdravnik, ki je svoje delo vedno vestno in marljivo opravljal, temveč je bil tudi človek, ki je čutil s svojim ljudstvom in znal z vsakomer vzpostaviti prijazen odnos, da mu je moral brž zaupati. Nikdar ni silil v ospredje in zato smo ga vsi še bolj spoštovali.

Njegova smrt pomeni veliko izgubo za naše kmetovalce in sploh za vse naše ljudi s podeželja. Ohranili pa ga bomo v lepem spominu, kot moža, ki je v svojem življenju veliko dobrega naredil za naše ljudstvo.

Naj dr. *Mirko Legiša*, ki izhaja iz ugledne družine iz Mavhinj, sveti večna luč. Gospe vdovi, hčerki dr. *Marti*, sinu *Igu* in vsem sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

TECAJ ZA SRBOHRVAŠCINO

Ravnateljstvo Državnega Trgovskega tehničnega zavoda »Ziga Zois« - Str. di Guardiella 13/1 - sporoča, da se je začelo vpisovanje za dvoletni tečaj srbohrvaščine in da bo trajalo do 17. oktobra. Vpisovanje sprejema tajništvo zavoda vsako sredo in petek od 18. do 20. ure in po telefonu 95-326.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

OTVORITVENA PREDSTAVA SEZONE 1970-71

LEV N. TOLSTOJ

MOČ TEME

drama v petih dejanjih

Kostumi: ANJA DOLENČEVA

Scena: SVETA JOVANOVIČ

Glásba: IGNACIJ OTA

Režija: JOŽE BABIČ

V soboto, 10. oktobra ob 21. uri (premijski abonma)

V nedeljo, 11. oktobra ob 16. uri (red B - nedeljski popoldanski)

V sredo, 14. oktobra oz 20. uri (abonma mladinski v sredo)

V četrtek, 15. oktobra ob 20. uri (abonma mladinski v četrtek)

STRAHOVITA NESREČA

V torek popoldne okoli dveh in pol popoldne je pretresel ves južni del Gorice strahovit tresk. V vojašnici 13. bataljona orožnikov na cesti proti Mirnu, je nenadoma eksplodiral parni kotel, ki je služil za ogrevanje kopalnih naprav. V sosedni sobi pritlične stavbe je prav takrat imela skupina orožnikov tečaj za radiofonijo. Strašna eksplozija je razrušila vso stavbo, ki je pod razvalinami pokopala sedem mrtvih in osem ranjenih. Tudi od teh so trije še v smrtni nevarnosti.

Nenavadna nesreča, ki je zartevala toliko mladih žrtev, je globoko pretresla vse mesto. Zdaj je v teku preiskava, da bi ugotovili vzroke nesreče.

Pevma**POROKA — TRGATEV**

V soboto, 3. tega meseca, sta si obljubila v pevski farni cerkvi zvestobo za skupno življenje nevesta Skok Marija in ženin Valentinčič Albin. Nevesta je trgovska pomočnica in je naša sovaščanka, ženin pa je tkalec in po rodu iz Štmavra.

Poročno slavlje v cerkvi je bilo ganljivo in po novem poročnem obredu. Cerkev je bila izredno lepo okrašena. Glasba in petje je spremljalo cerkvene obrede; saj sta bila oba novoporočenca zvesta cerkvena pevca. Farani so bili zadovoljni in veseli, saj postajajo domači pari vedno bolj redki.

Novi par naj sprejme od vse soseske prav srčna voščila za dolgo, srečno in zdravja polno življenje!

Trkatev je tudi pri nas v polnem teku, čeprav ni grozdje tu pa tam še popolnoma zrelo. Manjka pa tudi ljudi za trgatev. Delovne moči so tudi za bendimo prav redke in drage. Pridelka kaže, da bo kaj več kot lani, tudi kvaliteta bo boljša. Dosti grozdja so pa posestniki že prodali kupcem na debelo. Precej tudi v Števerjan. Cena se je vrtela okrog 160 do 180 lir.

Kmetijski sestanek

Pred kratikom smo se domačini zbrali na sestanku pri domačem gostilničarju Klanjščeku. Napovedala ga je Kmetijsko-gozdna tehnična uprava.

Njeni zastopniki so nam obrazložili vse prispevke in pomoč, ki nam jo nudita država in deželna uprava za razvoj kmetijstva in še posebej za pogozdovanje v našem kraju.

Razvil se je daljši razgovor o naših cestah, ki še niso vse do kraja urejene in asfaltirane. Pred kratikom so na novo asfaltirali cesto »Po Križniku«, ki gre iz doline do glavne ceste, katera vodi mimo cerkve. Za vaščane naših zaselkov je važna tudi cesta, ki gre od župnišča proti zahodu, do vojaške ceste na Sabotin. Ta del ceste je dolg približno četrtilometra. Postavili so tudi že kole za širino šestih metrov. Vendar bi bila ta širina v škodo prebivalcem zaselka Vas. Tu stoji šest hiš, precej strnjjenih. Cesta bi presekala nekaj kmečkih dvorišč, ki so posestnikom zelo potrebna za hrambo poljedelskih vozil in traktorjev. Omenjeni zastopniki so obljubili prizadetim, da bodo pot pregledali, preden jo bodo začeli širiti in asfaltirati.

Prejeli smo tudi obljubo, da bodo v kratkem asfaltirali še občinsko cesto »po Konižnem«, ki se zgoraj združuje z glavno cesto pri Vasi. Ko bo tudi ta cesta urejena in asfaltirana, se ne bomo mogli več pritoževati o sla-

Vpisovanje otrok v osnovne šole je že zaključeno. Pouk se je že mirno začel brez kakršnih pretresov in zamud, kakor marsikatero leto poprej.

Število otrok, ki obiskujejo osnovne šole v obeh goriških didaktičnih ravnateljstvih, je v primeri z lanskim letom narastlo. Natančno število vpisanih po posameznih krajih moramo na podlagi uradnih statistik šele sedaj navesti.

V osnovnih šolah, ki spadajo pod vodstvo slovenskega didaktičnega ravnateljstva v Gorici, je število vpisanih naslednje:

Šola v ulici Croce, Solski dom, ima vpisanih 88 otrok; po posameznih razredih od I. do V.: 16, 16, 16, 18, 22.

Šola v ulici Randaccio, Novi dom; 34 otrok; po razredih: 5, 10, 5, 5, 9.

Šola v Štandrežu: 46 vpisanih, po razredih: 10, 7, 6, 11, 12.

Šola v Podgori ima skupno 18 šolarjev, v razredih: 4, 4, 1, 4, 5.

Šola v Pevmi skupno 23; po razredih: 4, 2, 5, 5, 8.

Šola v Štmavru skupno 13; po razredih: 2, 5, —, 4, 2.

Šola v Števerjanu skupno 28; po razredih: 6, 6, 7, 2, 7.

Šola na Valerišču skupno 12; po razredih: 1, 2, 5, 4, —.

Šola v Jazbinah skupno 5; po razredih: —, 1, —, 4, —.

Šola na Plešivem skupno 9; po razredih: 1, 2, 1, 3, 2.

Šola v Skrljevem skupno 2; po razredih: 1, —, 1, —, —.

bem cestiem omrežju med šentmavskimi zaselki. Pospešil se bo naš gospodarski napredek, pa tudi pomladni in jesenski turizem po sončnih bregovih pod Sabotinom.

—

OBČINSKA SEJA

V ponedeljek so občinski svetovalci nadaljevali sejo, ki se je pravzaprav začela že v petek pod vodstvom podžupana Rovisa.

Na ponedeljkovi seji se je oglašilo k besedi petnajst govornikov, ki so zavzemali stališča do načelnih izjav in programov, s katerimi se je občinski odbor predstavil na prejšnjih sejah. Ustavljali so se skoraj vsi pri vprašanju zračnega okuženja, pri stanovanjskem vprašanju in zlasti še pri načrtu o upravnih decentralizaciji v okviru mestnih okrajev. Ta načrt je v enournem govoru napadal zlasti misovski svetovalec Pedroni, češ da bi okrajni sestanki občinarjev privedli samo do demagogije. Kaže, da se pač boji jasno izraženih ljudskih mnenj.

K besedi se je oglašil tudi svetovalec Bratina, ki je pojasnjeval nagibe za sodelovanje SDZ s strankami leve sredine. Našel je tudi več točk, ki nujno terjajo rešitve. Med temi je tudi potreba o zgradnji novega poslopja za šole, ki se sedaj stiskajo v nesodobnem poslopju v ulici Croce.

Iz Goriške**Število naših šolarjev**

Skupno število na enajstih osnovnih šolah goriškega didaktičnega ravnateljstva znaša 278 učencev in učenk.

Za doberdobsko didaktično ravnateljstvo so pa sledeči:

Šola v Doberdobi ima skupno 59 šolarjev; po razredih pa: 15, 11, 11, 10, 12.

Šola v Jamljah: 18; v razredih: 3, 6, 3, 2, 4.

Šola v Dolu: 26; v razredih: 7, 1, 2, 6, 10.

Šola v Sovodnjah: 39; po razredih: 7, 6, 8, 8, 10.

Šola v Rupi: 24; po razredih: 5, 6, 6, 5, 2.

Šola v Gabrjah: 4; po razredih: 2, —, 1, 1, —.

Šola na Vrhu: 26; po razredih: 5, 5, 7, 5, 4.

Vseh učencev in učenk pod doberdobskim didaktičnim ravnateljstvom je 196. V obeh didaktičnih ravnateljstvih skupaj: 474.

Iz preglednice je razvidno, da sta po vpisu učencev najslabši šoli v Skrljevem in v Gabrjah; sledi jim šola v Jazbinah. Kolikor nam je znano, so tudi po drugih vaseh slovenski otroci, ki ne obiskujejo domačih šol.

—

Špeter**VODOVODNE TEŽAVE**

Skoro vse višje ležeče vasi naših treh občin pod Matajurjem se že dolga leta ubadajo v vprašanju o redni preskrbi z vodo, zlasti v poletnih mesecih. Za pitno vodo in kuhanje si pomagajo naši ljudje z vojaškimi cisternami, ki jo dovažajo več ali manj redno.

Reči pa moramo, da so v zadnjem času napeljavane vodne cevi že skoraj do vseh vasi. Toda prav tu se spet pojavljajo težave prav v poletnem času. Vodovodi kar na lepem usahnejo, kot da bi jih kdo zamašil in ljudje z živino vred trpijo žejo in nesnago. Tako se je na primer zgodilo v Dolenjem Trbilju in na Vrhu. Iz vodovodnih pip ni poleti priteklo niti kanca vode. Toda, glej, kar na lepem je zopet voda kar sama pritekla skozi cevi v škafe. Ljudje se sprašujejo, seveda vsi veseli, kako je do tega čudeža prišlo. Strokovnjaki pa bodo raziskovali, ali so presahnilečasne vodne žile v globokih plasteh ali so nastale kake okvare na vodovodnih napeljavah, da so se potem kar same popravile.

O vseh teh vprašanjih, ki so v zvezi z vodovodi in njih ustreznimi napeljavami po naših krajih, so razpravljali tudi župani Nadiške doline, ki so se zbrali prejšnji mesec v Špetru. Navzoč je bil tudi pokrajinski odbornik za javna dela. Občinski voditelji so sklenili, da bodo ustanovili medobčinski tehnični urad, ki bo skrbel za nasvete in izvedbo načrtov za javna dela skupnega značaja, zlasti vodovodov. Upajmo torej, da bo do prihodnjega poletja odpravljena tudi nadležna vodnega pomanjkanja.

KONCERT V GORICI

V nedeljo, 11. oktobra, bosta nastopila v dvorani Katoliškega doma v Gorici moška pevka zbor iz Mirna in Vrtojbe. Oba sta že znana po svoji pevski višini. Zato ju bomo z veseljem poslušali v nedeljo ob 17. uri v Gorici. Vstopnina je 300 lir.

Štmaver

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Goriška pesmarica“

Lani je Zveza Katoliške slovenske prosvete v Gorici razpisala natečaj za nove zborovske skladbe. Predložene skladbe je ocenjevala strokovna komisija, sestavljena iz skladateljev ozirno pevovodij Matija Tomca, Stanka Jericija in Pavleta Merkušja. Nagrajene in nenagrajene skladbe je Zveza izdala v čedni zbirki, ki obsega enajst mešanih in moških zborov. Četudi niso vse pesmi v tej »Goriški Pesmarici« na zadovoljivi ravni in bi lahko nekatere brez škode odpadle, moramo izdajatelju izreči vse priznanje za to pobudo. Saj so nastale in zagledale luč sveta pesmi, ki bi najbrž sploh ne bile napisane brez prizadevanja Katoliške prosvete v Gorici, ki je z natečajem najprej vzpodbudila skladatelje in potem njihove pesmi objavila. Dokazala je, da je moč tudi s skromnimi sredstvi, a z obilo dobre volje, nekaj storiti za pospeševanje samostojne ustvarjalnosti naše narodnostne skupnosti. S konkretnim dejanjem je Zveza nakazala pot, po kateri naj bi šle tudi druge poklicane ustanove.

S tremi pesmimi je v zbirki zastopan Stane Malič, po dve pesmi imajo Aleksander Vodopivec, Zorko Harej in Janko Ban, po eno pa France Cigan in Gabrijel Devetak. Žirija je popolnoma pravilno in strokovno neoporečno prisodila nagrade Maliču in Vodopivcu.

Malič ne eksperimentira in se drži tradicionalnih izraznih sredstev, a jih dosledno logično in pravilno uporablja. Dokazuje tudi temeljito poznavanje vodenja glasov in dejansko zmogljivost naših zborov, česar ne zasledimo vedno pri skladbah drugih, kjer se za navidezno sodobnostjo večkrat skriva površno znanje ali celo neznanje. Njegov prvonagrajeni »Mrak« je preprosta, a solidna skladba. Če pa jo primerjamo z naslednjim »Cicifujem«, bi skoro slednji dali prednost, ker je bolj razgibana in napisana z večjo prizadevnostjo. Tudi njegova »Bela breza« je dobro in solidno zložena pesem.

Aleksander Vodopivec uporablja nekoliko sodobnejša harmonska sredstva, a vedno logično in dosledno. Njegova »Pesem« za mešani zbor, ki jo je žirija častno omenila, je zanimivo zložena pesem, ki zahteva še intonacijsko rutiniran zbor. V praksi mnogo uporabljivejša bo njegova »Goriška zdravica« za moški zbor. Harmonsko je nekoliko manj drzna, obenem pa razgibana. Žirija ji je zaslužno priznala drugo nagrado. Moški zbori, ki imajo na razpolago dobrega ba-

sista za solistični part, bodo lahko s to pesmijo imeli mnogo zadoščenja in uspehov.

France Cigan ima v zbirki pesem za mešani zbor »Zdaj je pomlad«. Napisana je po že ustaljenih principih, a vedno neoporečno in z dobrim smislom za formo. Za izvedbo pa bo potreben precej številni mešani zbor, ker mora v pesmi nastopati tudi samostojen troglasen ženski zbor in štiriglasen moški zbor. Zdi se mi, da bi bila tudi ta Ciganova pesem zaslužila vsaj častno omembo.

»Ribičeva jutranja pesem« goriškega pianista Gabrijela Devetaka je posrečeno zasnovana skladba s skoro stalno se ponavljajočim pedalnim motivom. Bila bi neoporečna, ko bi sredi pesmi ne bilo nesrečne nasilne modulacije, ki zavzveni kot tuje telo v drugače logičnih in naravnih modulacijah.

Od obeh Harejevih pesmi se mi zdi boljše iz-

peljano »Jesensko jutro«, medtem ko pri »Potnikovi« motijo nekateri nepravilno uporabljeni poudarki. Obe pesmi Janka Bana pa izdajata še neprebavljeno tehnično znanje.

Kljub pravkar omenjenim nedostatkom pa pomeni Goriška Pesmarica zaradi nekaterih dobrih prispevkov lep doprinos k razvoju naše zborovske dejavnosti. UBALD VRABEC

NOVA KNJIGA STANKA CAJNKARJA

Pisatelj Stanko Cajnkar je objavil novo knjigo z naslovom »Trideset let«, ki jo je izdalo Cirilmetodijsko društvo katoliških duhovnikov v Sloveniji. Knjiga, ki ima okrog 270 strani, obsega zbirko literarnih esejev, ki jih je napisal in objavil Cajnkar v teku tridesetih let.

Ti eseji pa so že napol novele. V njih obravnava vsakovrstno problematiko. Njihovi poglavitni, a še zdaleč ne edini odliki sta topla človečnost in izbran jezik. Za vsako Cajnkarjevo besedo je čutiti njegovo ljubezen in skrb do slovenskega človeka, pa tudi njegov močni estetični čut.

Ruda Jurčec „Skozi luči in sence“

III. DEL

Slovenska Založba Editorial Baraga v Buenos Airesu je izdala pred kratkim tretji del spominov znanega časnikarja in pisatelja Ruda Jurčeca, pod naslovom »Skozi luči in sence«. V tej tretji knjigi opisuje Jurčec svoje spomine na razdobje od leta 1935 do konca leta 1941 v Sloveniji. Knjiga obsega nad 400 strani drobnega tiska in predstavlja izredno zanimivo branje. V njej je tudi nekaj ilustracij, dokumentarnih fotografij iz tistega časa, takih, ki se nanašajo na Jurčecovo življenje in na njegove prijatelje kot tudi na svetovne dogodke iz tistih dni.

Ta tretji del obravnava najusodnejši in najbolj napeti čas v moderni slovenski zgodovini: zadnja leta pred drugo svetovno vojno in prvo leto okupacije v Sloveniji. Jurčec prikazuje vse to skozi prizmo osebnega doživljanja, zato so njegovi pogledi na dogajanje in njegove presoje pogosto zelo subjektivni. Opaziti je, da piše predvsem po spominu in da ni imel pri roki kakšnih svojih dnevnikov ali zapiskov iz tistega časa, in čeprav je treba priznati, da ima čudovit spomin, mora kritični bravec vendarle tu pa tam ugotoviti, da se je včasih zmotil, zlasti kar zadeva tiste stvari, ki jih Jurčec ni mogel po-

znati iz lastne izkušnje. Prav zato so njegove sodbe o ljudeh in dogodkih včasih pretrgane in jih bo objektivni zgodovinar moral obravnavati previdno. Kot celota pa je delo naravnost občudovanja vredno; saj je Jurčec opravil delo, ki ga ni še nihče med Slovenci, da je namreč izdal svoje spomine kar v treh knjigah, in ni rečeno, da se jim ne bo pridružila še četrta in morda še peta.

V tej tretji knjigi nam osvetljuje Jurčec dogajanje politične in druge narave v Sloveniji v omenjenem obdobju, med drugim tudi osebnost tedanjega vodilnega slovenskega politika dr. Antona Korošca in njegovo delo. Opisuje tudi politične razmere v Ljubljani, ljubljansko kulturno okolje, razmere pri ljubljanskih dnevnikih »Slovenec«, »Jutru« in »Slovenskem domu«, nemir, ki je zajel slovenski svet spričo bližanja nacistične nevarnosti, nato pa približevanje vojne in potek kratkih vojnih operacij, ki so se končale s popolnim razsulo stare jugoslovanske vojske. Jurčec se je nato vrnil v Ljubljano, kjer je potem doživljal okupacijo, katero nam prikazuje z doslej še ne opisane strani — iz perspektive časnikarja pri takrat vodilnem slovenskem dnevniku. V knjigi omenja svoja srečanja, pogovore in izkušnje z velikim številom uglednih in znanih slovenskih ljudi, od politikov do univerzitetnih profesorjev, časnikarjev in pisateljev. Človek dobi pri branju njegove knjige vtis, da je bila katastrofa, ki je zadela slovenstvo z drugo svetovno vojno, neizogibna, saj je potekalo vse slovensko življenje v znamenju nezrelosti in naravnost nerazumljive politične neučinkovitosti ter v medsebojnem izpodnašanju. Iz Jurčecove knjige nam trpo dihe nasproti duh trohnoobe tistih let, trohnoobe, ki je bila posledica nesrečne diktature, vzpostavljene leta 1929, ki je uničila demokratično življenje v Sloveniji. Na žalost pa se tudi v tej knjigi ni mogel vzdržati polemičnih udarcev po Kocbeku in po nekaterih drugih osebnosti, v katerih je videl nasprotnike Koroščeve politične linije.

Tudi zato se Jurčecovo delo bere napeto kot najbolj napet roman in bravec ga ne more odložiti iz rok, dokler ga ne prebere do konca. Toda to branje vzbudi v njem težke misli o nezrelosti slovenstva v usodnih urah zgodovine.

Knjiga o sodobni slovenski družbi

Pri založbi Obzorja v Mariboru, ki je postala zdaj dejansko osrednja slovenska založba po številu in tehtnosti svojih knjig, je izšla knjiga znanega sociologa Veljka Rusa »Človek, delo in strukture«. V tej knjigi je združil Veljko Rus svoja filozofska spoznanja, sociološke raziskave in lastna izkustva v »enotno podobo o človeških problemih«, kot se kažejo v delovnih organizacijah, to je v podjetjih v Sloveniji.

V uvodu v svojo knjigo je Veljko Rus zapisal: »Narod, ki je preživel stoletja brez lastne države in ekonomije, je pravzaprav svojevrsten paradoks, ki se izpričuje v visoko razviti srčni in umski kulturi ter nizko razviti organizacijski kulturi. Če smo Slovenci v svojih intimnih željah širokopotezni in subtilni, smo v svoji organizacijski dejavnosti ozkosrčni in okorni... Knjiga ni namenje-

na specialistom - organizatorjem, ampak humanistični in tehnični inteligenci hkrati. V času, ko se ti dve plasti vse bolj oddaljujeta druga od druge, se mi zdi, da moramo ob vsaki priložnosti iskati možnost za njuno konfrontacijo... Trdno sem namreč prepričan, da bo ogrožena celotna nacionalna dejavnost, če se bo razdalja med obema skupinama neovirano povečevala, zakaj duhovna kultura se brez organizacijske sublimira v donkihotsko in breztežno lepoumištvu, medtem ko se organizacijska kultura brez duhovne degradira v poslovni cinizem in brezdušno manipuliranje...«.

Knjiga je razdeljena na štiri dele. Prvi obravnava človekovo delo v sodobni družbi in kliče v podjetjih, drugi socialne procese in strukture moči, tretji sisteme komuniciranja (Nadaljevanje na 7. strani)

Sodobno kmetijstvo

Kriza v slovenskem vinogradništvu še traja

Razmere, ki vladajo v slovenskem vinogradništvu, so močno zaskrbljujoče. Obseg vinogradov se stalno zmanjšuje. Leta 1939 jih je bilo na Slovenskem še 39.500 ha, leta 1957 25.000 ha, a lani le 20.600 ha. Slovenija mora letno kupiti 3000 vagonov vina iz drugih vinogradniških področij v državi. Najbolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da je večina kmečkih, torej zasebnih vinogradov že tako ostarelih, da se jih po pičlih pridelkih skorajda več ne splača vzdrževati. Medtem ko vinski pridelek v Sloveniji pada, pa v drugih republikah zaradi obnavljanja in pospeševanja vinogradov narašča.

LE TRETJINA VINOGRADNIKOV PRIDELUJE ZA TRG

Omeniti kaže v tem oziru dejstvo, da je ob popisu kmečkega prebivalstva leta 1960 gojilo vinsko trto 98.264 kmečkih gospodarstev; vendar je bilo med njimi le okoli 24.500 gospodarstev, ki pridelujejo vino za trg in iztržijo zanj večje zneske; drugi pa pridelujejo vino le za svoje potrebe. Nadaljna značilnost slovenskega vinogradništva je v tem, da so področja z najboljšimi proizvodnimi možnostmi pasivna in manj razvita. To so Haloze, Slovenske gorice, Dolenjska, Bela krajina in Primorska. Tu mnogi opuščajo vinograde, saj so slednji največkrat popolnoma izčrpani, denarja za urejanje novih vinogradniških nasadov pa ni, državnih prispevkov, kot jih poznamo npr. v Italiji, tudi ni. Obnova hektara vinograda pa velja od 4 do 6 milijonov starih din.

NIZKI DONOSI

Zasebni vinogradniki pridelajo v starih vinogradih komaj 15-30 stotov grozdja na hektar. Če naj bi pri sedanjih odkupnih cenah mošta oziroma vina poravnali vse pridelovalne stroške, kmečko zdravstveno zavarovanje, amortizacijo in odplačilo posojil, pa bi morali pridelati vsaj 55-65 hl mošta. Takšne pridelke bi dosegli le z intenzivnim vinogradništvom.

Tako neugodno stanje v zasebnih vinogradih daje torej pečat vsemu slovenskemu vinogradništvu. Zasebnih vinogradov je namreč na Slovenskem 17:322 ha (družbenih 3322 ha), iz njih pa dobijo 3540 vagonov (iz družbenih 843 vag.) ali 81 odst. vina.

Zaradi zastoja pri obnavljanju vinogradov so nastale tudi težave pri proizvodnji sadik. Zato prav zdaj močno primanjkuje cepičev in podlag oziroma ustreznih cepljenk.

Komaj gospodarska reforma je prinesla

nekoliko več možnosti, toda zasebni vinogradniki so bili prepuščeni sami sebi. Obnova je zato potekala nenačrtno, v majhnem obsegu in po starih načelih. Posebnih posojil za obnovo vinogradov ni bilo. Le nekaj organizacij je s svojo hranilno-kreditno službo zagotovilo denar za načrtno obnovo zasebnih vinogradov: (nam v zamejstvu dobro znana) KZ Brda, KVZ Vipava, KZ Metlika, akrokombinat Krsko in KZ Bizeljsko, med organizacijami, ki se ukvarjajo s prometom vina, pa Slovenijavino.

PRODAJNA CENA JE NIZKA — ZASTOJ TUDI V DRUŽBENEM SEKTORJU

Družbeni vinogradniki so sicer bili v boljšem položaju pri najemanju posojil, toda za prenekatero organizacijo so bili krediti težko sprejemljivi. Zato je tudi tu obnova v zastoju in obsek vinogradov je ostal na ravni leta 1958. Čeprav so na teh obratih celo do trikrat povečali pridelke in hkrati proizvodnost, pa je tudi vinogradništvo manj donosno zaradi hitrejšega naraščanja cen za sadike in storitve, zaradi večjih zavarovalnih premij itd. Podatki za obdobje 1964-1968 nam to jasno kažejo: prodajna cena se je zvišala za 49 odst., pri čemer so se hkrati povečali materialni stroški za 17 odst., storitve za 93 odst., zavarovalne premije za 296 odst., amortizacija za 70 odst. in drugi stroški za 68 odst.

ZASEBNIKI PRODAJAJO RAJE NEPOSREDNO

Zasebni vinogradniki vsled nizkih odkupnih cen čedalje več vina prodajajo neposredno občanom. Prevelike so namreč razlike med odkupno in prodajno ceno na drobno. Z večanjem turizma imajo zasebniki še več možnosti za neposredno prodajo svojega vina. Pri tem pa je treba pripomniti, da je kakovost vina oziroma stopnja kletarjenja v zasebnem vinogradništvu še zelo nizka. Sicer smo v eni izmed naših preteklih rubrik omenili, da so ponekod kot npr. v goriških Brdih (KZ Brda - Dobrovo) uredili odnos z zasebnimi vinogradniki, slednjim začeli pomagati pri obnovi vinogradov, redno začeli odkupovati grozdje itd., skratka ponekod imajo redne in enakopravne poslovne odnose, kar ni ostalo brez ugodnih posledic. Kmetje največkrat vračajo kredite za obnovo z grozdem in vinom.

HALOSKI PRIMER

V Halozah se je komaj letos obrnilo nekoliko na bolje. Ptujška banka je namreč na-

menila 100 milijonov starih dinarjev za obnovo kmečkih vinogradov. Kreditni pogoji so ugodni le za nasade večjega obsega. Posojila je treba odplačati v 12 letih in v devetih letnih obrokih; prva tri leta kredita ni treba vračati. Če je obnovljeni vinograd večji od dveh hektarov — ne glede na število lastnikov — je obrestna mera 3 odst. V primerih, ko je vinograd manjši pa znaša 5 odst. Vinogradniki, ki so zaposleni, ki se torej ukvarjajo z vinogradništvom postransko, plačajo 8-odstotne obresti. Če pa obnavljajo v kompleksu večjem od dveh hektarov, vračajo kredit prav tako s tremi odstotki obresti. Obresti regresira občinski sklad za kmetijstvo. En odstotek kredita pa je namenjen pospeševalni službi (ki pa deluje še zelo slabo). Sredstva so vinogradniki izkoristili, toda velike težave so, ker primanjkuje mlajših ljudi, ki bi videli v kmetijstvu možnost za svojo prihodnost. Mladina beži iz Haloza, ostajajo le starejši ljudje. Povrh so kmetije majhne.

Vendarle je bil v Halozah storjen korak naprej. Seveda pa bo treba izdelati širokopoltežnejši načrt za rešitev slovenskega vinogradništva iz globoke krize.

Z Goriškega

SEJA NA POKRAJINI

V ponedeljek so imeli pokrajinski svetovci redno sejo. Predsednik dr. Chiantavoli je poročal o bodočem delu levosredinskega pokrajinskega odbora.

Izhajajoč iz načelnih dogovorov levosredinskih skupin je govoril o proračunu, o načrtih za nova javna dela, pri tem tudi o protosinhronu; dalje o socialnem skrbstvu, zdravstvu, šolstvu, turizmu in dvigu poljedelstva. Navajal je še druge spodbude, ki bodo izšle iz pokrajinskega sveta. Njih število je pa že tolikšno, da bo treba dokaj dobre volje za njih izvedbo.

O slovenski manjšini je dejal, da se bodo prijateljski odnosi še poglobili. Po odborovih načrtih se bo manjšina še bolj kot doslej vključila v politično, socialno, gospodarsko in prosvetno dejavnost.

MEMORIAL M. FILEJ 1970

V drugi polovici oktobra se bo začela v Gorici velika športna manifestacija »Memorial M. Filej 1970«. Pripravlja ga že deveto leto športno združenje »Olimija«. Najprej bodo na sporedu odbojka, namizni tenis in kolesarstvo. Potem pa še streljanje z zračno puško, balincanje, igra »med dvema ognjema« in morda še košarka.

Rok za prijave za prve tri navedene športne discipline bo potekel 14. oktobra. Prijave sprejema športno združenje Olimpija v Gorici, Drevored XX. septembra 85, tel. 811-20. Pravilnik ter organizacijska navodila bodo objavljena pozneje. V odbojgarsko moštvo so lahko vključeni igralci vsake starosti, pri namiznem tenisu lahko tekmujejo posamezniki in moštva vsake starosti. Pri kolesarskih tekmah bodo igralci razdeljeni v dve skupini: mladinci (letnik 1954 in mlajši) ter člani (letnik 1953 in starejši).

OPOZORILO

Mestna uprava sporoča, da morajo tisti, ki želijo urediti in okrasiti grobove svojih rajnih na mestnih pokopališčih, opraviti ta dela do 25. oktobra. Po tem dnevu ne bo več časa, ker bodo občinski delavci čistili vsa ta pokopališča.

SPOROČILO VINOGRADNIKOM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča vse vinogradnike pokrajine, da bo ob koncu zime razdelilo omejeno število cepljenih sadik s 50 odst. prispevkom na kupno ceno.

Na razpolago so cepljenke sledečih sort: refošk, merlot, malvazija iz Ronk, sauvignon in to v različnih količinah.

Cepljenke so domače proizvodnje, iz trsnice, ki je pod neposrednim nadzorstvom kmetijskega nadzorništva, in izvirajo iz najboljših krajevnoh kultur.

Vsi tisti, ki nameravajo zasaditi nove nasade, ki pa so lahko tudi manjšega obsega,

so vabljeni, da naročijo cepljenke na sedežu nadzorništva v ulici Ghega št. 6.

Naročila se sprejemajo do izčrpanja razpoložljivih količin.

KNJIGA O SODOBNI SLOVENSKI DRUŽBI (nadaljevanje s 6. strani)

v podjetjih in sociološke probleme odgovornosti, četrti pa procese socialne diferenciacije in integracije. Po svoji miselni klenosti in aktualnosti je to eno najpomembnejših del, kar jih je izšlo ves povojni čas v Sloveniji, in gotovo najboljšje slovensko sociološko delo povojnega časa.

RADIO TRST A

F.J. *52

S M R T V POMLADI

♦ NEDELJA, 11. oktobra, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Franck: Koral v a molu za orgle; Igra Bergant; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 Oddaja za najmlajše: G. Bol-drini »Skrivnost Etruščanov«. Prevedla in dramatizirala D. Kraševcova. Prvi del. Radijski oder, vodi Lombarjeva; 11.35 Ringaraja za naše malč-ke; 11.50 Vesele harmonike; 12.00 Nabožna glas-ba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po žel-jah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 E. Sylva-nus: »Korczak in otroci«. Drama. Gledališče mladih, vodi Lukeš; 17.30 Revija zborovskega petja; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45 Bednarik: »Prati-ka«; 19.00 Lahka glasba; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Melodije iz filmov in revij; 20.00 Šport 20.30 Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.50 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 12. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušav-ke: Glasbeni mojstri; 17.35 Misli in nazori; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Deželni skladatelj; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.15 Zbor »A. Il-lersberg«; 19.30 Revija glasbil; 20.00 Športna tri-buna; 20.35 Pesmi od vsepovsod; 21.00 Kulturni odmevi; 21.20 Romantične melodije; 21.50 Slo-venski solisti. Trio Lorenz; Himelčič: Ex impro-viso (1969); Matz: Balada v d molu; 22.05 Za-bavna glasba.

♦ TOREK, 13. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Ju-tranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač Alpert in skupina »The Tijuana Brass«; 12.10 Bednarik »Pratika«; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni kon-cert. Celist Cassadó, pri klavirju Barth; 18.55 McPartland in njegovi »Diexelanders«; 19.10 Po-govori z Robertom Hlavatyjem; 19.25 Zbor »J. Gallus« vodi Vrabc; 19.45 Na vrhu lestvice; 20.00 Šport; 20.35 Wagner: »Rensko zlato«, opera.

♦ SREDA, 14. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Kitarist Almeida in orkester; 12.10 Liki iz naše preteklosti; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.55 Jevnikar: »Slo-venščina za Slovence«; 18.15 Umetnost; 18.30 Trio »Ara Antiqua«; 18.55 »Iron Stars«; 19.10 Higie-na in zdravje; 19.20 Jazzovski ansambli; 19.40 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.20) Za vašo knjižno polico; 21.50 Kernovi in Rodgersovi mo-tivi; 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 15. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.10 F. Antonini: Otroške sanje in njih pomen; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolin-ski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: An-sambli na Radiu Trst; 17.35 Kako in zakaj; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.50 Al Caiola izvaja Gershwinove motive; 19.10 Pisani balončki; 19.30 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.35 B. Friel: »Zmagovavci«. Radijska drama; 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 16. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Saksofonist Getz; 12.10 Stanovanjska kul-tura in oprema skozi stoletja; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbe-nih umetnin; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 18.40 Motivi, ki vam ugajajo; 19.10 C. Schwarzenberg: Zgodovinski razvoj socialne-ga skrbstva v Italiji; 19.20 Ženski vokalni kvar-tet iz Ljubljane; 19.40 Novosti v naši diskoteki; 20.00 Šport; 20.35 Delo in gospodarstvo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.35 Ljudski plesi; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 17. oktobra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.10 L. Businco: O človeški prehrani; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste; 16.10 Operetna glasba; 17.00 Znani pevci; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nasto-pa do koncerta; 17.35 Slovenski znanstveni del-avci z univerze; 17.55 Moj prosti čas; 18.15 Umet-nost; 18.30 Stare pesmi v sodobni izvedbi; 19.10 Družinski obzornik; 19.30 Ayersov jazzovski an-sambel; 19.45 Zbor »T. Tomšič« iz Ljubljane, vo-di Munič; 20.00 Šport; 20.50 »Vas Butale in Bu-talci«. Po F. Milčinskem, priredil in režiral J. Peterlin; 21.30 Vabilo na ples;

Govoril jim je o hitlerjanski nadutosti, suro-rosti in kulturni omejenosti, o tem, kako Hitler in njegovi prezirajo druge narode, kako bi jih radi uničili, da bi napravili več prostora za šir-jenje svojega naroda, in kako bi zagotovo sku-šali uničiti tudi slovenski narod, če bi mogli, ker menijo, da jim je napoti. Omenil jim je, da skuša hitlerjanstvo iztrebiti ne le druge naro-de, ampak tudi vsakršno drugačno miselnost, zlasti demokracijo in tudi krščanstvo, ker je Kri-stus učil ljubezen, usmiljenje in enakost vseh lju-di pred Bogom in s tem tudi na svetu, medtem ko Hitler uči sovraštvo in uporablja silo ter vidi v usmiljenju slabost.

Zdaj pa zdaj mu je med govorenjem prišlo na misel, da govori morda prevč učeno in da teh ljudi ne zanima, kaj piše Hitler v svoji knjigi »Mein Kampf« in kako misli o demokraciji, ki jim je morala biti, vsaj mlajšim, precej tuj pojem. Toda videl je, da poslušajo. Nihče ni spregovoril, nihče ni ugovarjal, zato je govoril naprej. Le Hazimali se je zdaj pa zdaj zasmeh-ljivo nasmehnil in pobobnal s prsti po mizi.

»Ali si že bil v Nemčiji?« je vprašal, ko je Tine prenehal, z občutkom, da vendarle ni po-vedal tistega, kar je želel in kar bi bil moral povedati, da bi jih prepričal.

»Ne.«

»Jaz pa. In rečem ti, da nisem nikjer videl, da bi bili komu branili hoditi v cerkev. Tudi jaz sem šel. Pa mi ni zaradi tega nihče nič rekel.«

»To bo že res. Saj tudi nisem dejal, da hitler-janci ne puste ljudem hoditi v cerkev. Hotel sem reči, da skušajo uničiti krščanstvo in djudeh s tem, da jih uče sovraštva in zaničevanja božjih zapovedi, kot je tista: ne ubijaj!«

»Ali ne ubijajo tudi drugi? In ali ne učijo sovražiti tudi nas? Kaj vse so nam govorili o Nemcih, ko sem hodil v šolo! Pa sem videl da so dobri in pošteni ljudje. Pošteno so mi plačali, kar sem napravil. In rečem vam, da se v Nemčiji kmetom veliko boljše godi kakor nam. V Nemčiji je kmet gospod, tu pa še prodati ne moreš, kaj prideláš, kaj šele da bi ti kdo kaj pomagal.«

Spet se je oglasilo pritrjevanje.

»Slabo sem govoril,« je pomislil Tine. »Ni-sem jih mogel prepričati.« Navdal ga je občutek sramu nad tistim, kar jim je govoril. Začutil je, da so vse to le fraze. Moral bi jim govoriti

drugače. A kako? Hkrati pa ga je prevzela neka tajna groza. Gledal je ostro rezane, od sonca zagorele, odkrite obraze kmetov, njihove skoro nenaravno velike, žuljave roke z razpo-kanimi ali odlomljenimi nohti, da jih je bilo hudo videti, in njihove obnošene, že lozne obfe-ke, in vse to je izdajalo njihovo garaško živ-ljenje in njihove resnično pičle dohodke. Le od temeljite spremembe, pa čeprav bi prišle od Hitlerja, so upali izboljšanje svojega položaja. Morda se jim bo potem godilo tako kakor nem-škim kmetom. Kako naj jim dopove, da so še druge vrednote, na katere je treba gledati? Kako naj jih prepriča, da so glavne vrednote narodna svoboda, demokracija, neodvisnost? Ali v resnici sploh ne občutijo tega? Ne čutijo po-trebe po tem? Kako je moglo priti tako daleč?

»Ali vam ni nič za narodno svobodo?« je rekel, ko je videl porogljivo, čeprav ne sovražno izzivanje v tolikih svetlih očeh, ki so zrle vanj.

»Za kakšno svobodo neki?« je zamahnil z ro-ko Hazimali. »Ali smo zdaj svobodni? Ali nam niso prepovedali naše slovenske zastave? Le poj-di jo izobesit, pa boš videl.«

»Res je,« je rekel Krulc. »Ko sem pred ne-kaj leti izobesil ob žeganju našo zastavo s stolpa naše podružnične cerkve, so prišli orož-niki in so me zaprli za tri dni. Moral sem na sodišče in lagati, da ne ločim med našo in dr-žavno zastavo, ker imata enake barve, da me je sodnik oprostil. Pa me še ne bi, če bi ne bil mož malo bolj pameten kot drugi.«

(dalje)

OBVESTILO PROFESORJEM

Ravnateljstvo Državnega Trgovskega tehnič-nega zavoda »Žiga Zois« obvešča vse profesorje, ki bi želeli poučevati srbohrvaščino, naj vlo-žijo ustrezno prošnjo do 17. oktobra na Konzor-cij za strokovno izobraževanje, Piazza della Bor-sa 14, tel. 61-377.

ČESTITKE

Časnikarju g. Sašu Martelancu in gospej Maji se je rodil krepak sinček, drugorojenček. Čestita-mo.

— o —

Zaradi preobilice gradiva je moralo odpasti lokrat »Potovanje po Skandinaviji«.

Vlada Willyja Brandta je v nevarnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

nje totalitarno razpoloženih skrajno levičar-skih, pa tudi skrajno desničarskih skupin, ki hočejo doseči svoje cilje samo z demago-gijo, uličnim terorjem in z drugimi tota-litarnimi metodami.

Nedeljske občinske volitve v Bad Hom-burgu so pokazale, da liberalci res močno nazadujejo. Njihovi glasovi so se zmanjšali od 11,4 odst. na 5,8 odst. Ni dvoma, da je to slabo znamenje za sedanje vodstvo liberalne stranke (pripada ji med drugimi zunanji mi-nister Scheel) in za Brandtovo vlado. Toda glavna preizkušnja za liberalce in za Brand-tovo vlado bo prišla novembra, pri deželnih volitvah na Hessenskem (8. novembra) in na Bavarskem (22. novembra). Če bodo libe-ralci pri obeh volitvah močno nazadovali in če bi se pokazalo, da je v nazadovanju tudi

socialnodemokratska stranka, bi lahko takoj izbruhnila vladna kriza v Bonnu.

Socialni demokrati si resnosti tega polo-žaja ne prikrivajo. In z njim se obširno u-kvarja že tudi evropski tisk. Glavna vzroka tega razvoja v Nemčiji sta Brandtova poli-tika popuščanja pred Sovjetsko zvezo, ki se po mnenju velikega dela nemške javnosti ni rentirala, ker se kažejo Sovjeti glede Berli-na in drugje enako trdi kot prej, in pa v raznih motnjah, ki so nastopile zadnje čase v nemškem gospodarskem in socialnem živ-ljenju (obširne stavke, višanje cen, pomanj-kanje stanovanj zaradi zvišanih stroškov gradnje itd.).

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphic« - Trst